

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวง นันทโพธิ์. *มหานิกาย-ธรรมปฏิบัติ ความขัดแย้งภายในของคณะสงฆ์ไทยกับการสื่อสาร*

อำนาจปกครองระหว่างฝ่ายอาณาจักรและศาสนาจักร. นนทบุรี: ตันติธรรม, ๒๕๒๘.

กรมศิลปากร. *ทอกระดุมและ เขาวนระ ไตรมาส. วรรณกรรมของระบอบรัฐธรรมนูญไทยจากอดีต*

ถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๔๕.

แก้วสรร อติโพธิ์. *สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ใน บุญเลิศ ชาญบุรุษ และ*

ประยงค์ คงเมือง (บรรณาธิการ), รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, หน้า ๑๖๑-๑๘๔.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๑.

คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. *รายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความ*

สมานฉันท์แห่งชาติ เหาชนะความรุนแรงด้วยพลังสมานฉันท์. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและ

พัฒนาสันติวิธี (ศพส.) มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๕.

คณะกรรมการปกาศนียกรรม. *ประมวลเอกสารกรณีสันติอโศก. ม.ป.ท.: คณะทำงานปกาศนียกรรม,*

ม.ป.ป.

คณะนิติศาสตร์ จันทบุตร. *สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:*

กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม, ๒๕๓๒.

จินดา จันทร์แก้ว. *ขบวนการสงฆ์ในปัจจุบัน. ใน ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการ*

สอนชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, พิมพ์ครั้งที่ ๕,

หน้า ๑๕ - ๑๓๖. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๕.

เฉลิมเกียรติ ขุนทองเพชร. *หะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ กบฏ...หรือวีรบุรุษแห่งสี่จังหวัดภาคใต้, พิมพ์*

ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๔๘.

ซัชชัย คุ้มทวีพร. *ศาสนาคริสต์ในสังคมไทย. ใน ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการ*

สอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๕๗-

๔๕๕. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๖.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. *อาวุธมีชีวิต? : แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง. กรุงเทพฯ :*

ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๔๕.

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช และคนอื่นๆ. *รัฐธรรมนูญสำหรับชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: พินนาศ, ๒๕๑๖.*

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. *ได้ทำนปรีดี : บทวิจารณ์ข้อสังเกตเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๗*

ของทำนปรีดี พนมยงค์. กรุงเทพฯ: พินนาศ, ๒๕๑๖.

- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ. *รัฐธรรมนูญไทย ๒๔๗๕-๒๕๓๔* (เอกสารประกอบการสัมมนา ๖๐ ปี ประชาธิปไตยสิทธิเสรีประเทศไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๓๕.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *ประวัติการเมืองไทย ๒๔๗๕-๒๕๐๐*, พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๕.
- ไชยันต์ ไชยพร. *ความคิดทางการเมืองของคริสต์ศาสนาในยุคกลาง*, เอกสารประกอบการเรียนคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัคราณา).
- ไชยันต์ ไชยพร. *หลักการสิทธิมนุษยชนในฐานะวัฒนธรรม: Richard Rorty กับ สิทธิมนุษยชนในแนวโพสโมเดิร์นในโลกตะวันตก : ความก้าวหน้าของจริยธรรมในพัฒนาการของ "Enlightenment" ใน สันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ). *วิถีสังคมไท สรรพนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ ๖ กฎหมายและสิทธิมนุษยชน*, หน้า ๑๔๔-๒๒๗. กรุงเทพฯ: โครงการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์, ๒๕๔๓.*
- ศิเรก กุลศิริสวัสดิ์. *อิสลามในสังคมไทย. ใน ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย*, เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ ๖. หน้า ๔๕๗-๕๕. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.
- ทอง้อย แสงสินัย, นาวาเอก และ ชำนาญ นิสารัตน์. *ไขปริศนาปัญหาภิภุมณี*. กรุงเทพฯ: เปรียญธรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์, ๒๕๔๔.
- ทินกร ต่องหล้า. *สงครามสี่กั๊กวัดพระธรรมกายและอนาคตของพระพุทธเจ้า*. นนทบุรี: ชารบัวแก้ว, ๒๕๔๒.
- ธเนศ อารมณ์สุวรรณ. *ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- ธานีรินทร์ ภัยวิเชียร. *ศาสนากับความมั่นคงของชาติ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, ๒๕๒๐.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. *พระเจ้าทรงปกเกล้าฯ ประชาธิปไตย : ๖๐ ปีสิริราชสมบัติกับการเมืองการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕.
- นรนิติ เศรษฐบุตร และ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. *บันทึกพระยาทรงสุรเดช เมื่อวันที่ปฏิวัติ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕*. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, ๒๕๒๗.
- นรินทร์ ภัยพิ. *แถลงการณ์เรื่องสามเณรี วัดรณารังสรรค์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สมาคมมิตรภาพญี่ปุ่น-ไทย, ๒๕๔๔.

นรินทร์ ศิริวิริยานนท์. วิรชนไทยคาทอลิก[ตอน ๑]. ใน *แสงธรรมปริทัศน์* [วารสารราย ๔ เดือน
ของวิทยาลัยแสงธรรม จังหวัดนครปฐม] ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.-ศ.ค.๑๕๘๑/๒๕๒๔)
: ๕-๑๓.

นรินทร์ ศิริวิริยานนท์. วิรชนไทยคาทอลิก[ตอน ๒]. ใน *แสงธรรมปริทัศน์* [วารสารราย ๔ เดือน
ของวิทยาลัยแสงธรรม จังหวัดนครปฐม] ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ (ก.ย.-ธ.ค.๑๕๘๑/๒๕๒๔)
: ๑๐๒-๑๑๐.

ประชุมพงศาวดาร ฉบับหอสมุดแห่งชาติ เล่ม ๘. ม.ป.ท.: ก้าวหน้า, ๒๕๐๗.

ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ. *มุสลิมในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการหอสมุดกลางอิสลาม
สายสกุล สุลต่านสุลัยมาน, ๒๕๓๕.

ประวิทย์ เป็รื่องการ. *การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์กับอำนาจทางการเมือง: ศึกษา
เหตุการณ์ช่วง พ.ศ.๒๕๒๘-๒๕๓๘*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ประสิทธิ์ พงศ์อุคม. *ประวัติศาสตร์สภาคริสตจักรในประเทศไทย*. [กรุงเทพฯ]: หน่วยงาน
จดหมายเหตุ สภาคริสตจักรในประเทศไทย, ๒๕๒๖.

ปิ่น มุกกันต์, พ.ท. . *ตอบบาทหลวง และบทความพิเศษ*. พระนคร: คลังวิทยา, ๒๕๐๓.

ผู้จัดการออนไลน์. *ย้อนปม "มหาเถรฯ" ฟัน "สันติอโศก" ๑๖ ปีก่อน!, หน้าแรกผู้จัดการ on line.*

[online]Available from [http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?](http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9480000053449)

NewsID=9480000053449 [๒๓ เมษายน ๒๕๕๑]

พระคริสตธรรมใหม่ ฉบับอมตธรรมเพื่อชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: อมตธรรมเพื่อชีวิต,
๑๕๘๐.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). *เพื่อความเข้าใจปัญหาโพธิธิกัม (รวมทั้งบทความพิเศษ และ
บทพิสูจน์)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๓.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด...คำวิัด*, พิมพ์ครั้งที่
๒. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง, ๒๕๔๘.

พระบรมราชาบาท ราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน.
ธนบุรี: กรุงเทพฯการพิมพ์, ม.ป.ป.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). *ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ (จุดบรรจบ:
รัฐศาสตร์ กับ นิติศาสตร์)*, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์สวยจำกัด, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). *กรณีธรรมกาย บทเรียนเพื่อการศึกษาพระพุทธานุสาสนา และ
สร้างสรรค์สังคมไทย*, พิมพ์ครั้งที่ ๒๔. ม.ป.ท.: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๐.

พระพิมพ์ลธรรม. ปรีดี พนมยงค์ กับ หลักธรรมในการสร้างชาติ. ใน เสน่ห์ จามริกและคนอื่นๆ,
ปรีดีปรีทัศน์ ปาฐกถาชุด ปรีดี พนมยงค์ อนุสรณ์, หน้า ๑๐๖-๑๒๔. กรุงเทพฯ
 : เทียนวรรณ, ๒๕๒๖.

พระไพศาล วิสาโล. *สันติวิธี วิถีแห่งอารยะ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๘.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พัฒนาการและการจัดองค์กรพุทธศาสนา. ใน
ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๗
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, พิมพ์ครั้งที่ ๕, หน้า ๔๑-๗๘. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๕.

พระราชกวี (เกษม ลักขณะวิลาส). *ประวัติการได้มาซึ่ง...สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ*.
 ม.ป.ท.: โรงพิมพ์เจ็วฮั่ว, ๒๕๔๕.

พระราชวรานูณี. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพระพุทธศาสนาในรอบ ๒ ศตวรรษ (บทสัมภาษณ์
 โดย พระมหาอินศร จินดาปัญญา พิมพ์ในนิตยสารรายเดือน "พุทธจักร" ของ
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ ๓๖ ฉบับที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๕) ใน *งานงศ์*
ทองประเสริฐ (บรรณาธิการ). พระพุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติไทย, หน้า ๒๕-๔๘.
 กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา, ๒๕๒๖.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตญาโณ). *แผนทำลายพระพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ
 : โรงพิมพ์ศิวพร, ๒๕๒๖.

พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตญาโณ). *มองเรา มองเขา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
 พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๒.

พระโสภณคณาภรณ์, พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ. ใน *งานงศ์ ทองประเสริฐ*
 (บรรณาธิการ). *พระพุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติไทย*, หน้า ๔๘-๖๔. กรุงเทพฯ:
 คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา, ๒๕๒๖.

พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. *ความเชื่อในพุทธธรรม สถานภาพในสถาบันสงฆ์และความเชื่อทางการเมือง*
ของพระสงฆ์ไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

พิพัฒน์ พสุธารชาติ. *รัฐกับศาสนา: บทความว่าด้วยอาณาจักร ศาสนจักรและเสรีภาพ*, พิมพ์ครั้งที่
 ๒. กรุงเทพฯ : สยาม, ๒๕๔๕.

พุทธทาสภิกขุ. *คริสต์ธรรมและพุทธธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๕.

- พุทธทาสภิกขุ. ภาวะแย้งขัดต้องไม่มีในแวดวงแห่งศาสนา (ปาฐกถาธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ประจำวันอาทิตย์ที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๕). ใน จานงค์ ทองประเสริฐ (บรรณาธิการ). *พระพุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติไทย*, หน้า ๑๕-๑๘. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา จัดพิมพ์เผยแพร่วิสาขบูชา, ๒๕๒๗.
- พุทธทาสภิกขุ. *ศาสนาคืออะไร?* กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม โดย การสนับสนุนของกรมทานมูลนิธิ สวน โมกขพลาราม เนื่องในมงคลกาล ๑๐๐ ปี ท่านพุทธทาส, ๒๕๔๘.
- ภัทรพร สิริกาญจน, บรรณาธิการ. *ความรู้พื้นฐานทางศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. *เทศนาเสือป่า*. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ประเสริฐสมุด, ม.ป.ป. [๒๕--]
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช. *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช*, พิมพ์ครั้งที่ ๖. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช, ๒๕๔๗.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช. *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช*, พิมพ์ครั้งที่ ๕. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาราช, ๒๕๔๕.
- มาคิอาเวลลี, นิโคโล. *เจ้าผู้ปกครอง*. แปลโดย สมบัติ จันทรวงศ์. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ กบไฟ, ๒๕๔๒.
- มารค ตามไท. การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. ใน *ตันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ). วิธีสังคมไทย สรรนิพนธ์ทางวิชาการ เนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ ๒ ความคิดทางการเมืองการปกครอง*, หน้า ๒๒-๔๕. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน, ๒๕๔๔.
- รัฐสภาไทย. *ข่าวสารบ้านเมือง : สัปดาห์พิเศษ ๖๐ ปี แห่งพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ๖๐ พรรษา ๖๐ พรรษา 'เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม'* [online] Available from http://www.parliament.go.th/news/news_detail.php?prid=10694 [๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑]
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๖๘ วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๗, หน้า ๑-๕๐. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔, หน้า ๑๓๕๑-๔๑๐. พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๑๔.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐, หน้า ๑-๕๕.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๖๕ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๕, หน้า ๑-๔๐. รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๕.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๔, หน้า ๑-๘๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๑๕ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๕, หน้า ๒๕-๔๔.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๐๗, หน้า ๑-๕๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ ตอนที่ ๑๗๑ เล่ม ๖๖ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒, หน้า ๑-๘๐.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา ตอนที่ ๔๑ เล่ม ๖๔ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๐, หน้า ๕๔๓-๖๓๗.

พระราชบัญญัติคุ้มครองสิทธิพลเมือง พ.ศ.๒๕๕๐.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๐ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๔, หน้า ๑-๑๔. ธรรมนูญ

การปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๕ ตอนที่ ๑๖ วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๓๕, หน้า ๕-๑๑. พระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๕ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ร.ศ.๑๒๑, หน้า[หน้า] ๒๑๔-๒๓. พระราชบัญญัติ

ลักษณะ[ะ]ปกครองคณะสงฆ์.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๖ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ร.ศ.๑๒๘, หน้า[หน้า] ๑๗-๓๒. พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยลักษณะ[ะ]ฐานะของวัดบาทพลวงโรมันคาทอลิกในกรุงเทพฯตามกฎหมาย.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕, หน้า ๕๒๕-๕๑. รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรสยาม.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๓๕, หน้า ๑๑๖. พระราชบัญญัติธรรมนูญ

การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๓๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔, หน้า ๑๓๕๑-๑๔๐๐. พระราชบัญญัติคณะ

สงฆ์ พุทธศักราช ๒๕๑๔.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔, หน้า ๑๔๑๕-๖. แฉกการณ เรื่อง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๓๐ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๕, หน้า ๓๑๘-๕๘. รัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๕๓ วันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๐, หน้า ๑-๓๒. รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว).

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๖ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒, หน้า ๑-๘๐. รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๑๕ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๔๙๕, หน้า ๑-๔๐. รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒, หน้า ๑-๘. ธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักร.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนพิเศษ วันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑, หน้า ๑-๖๘. รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๙๒ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕, หน้า ๑-๑๒. ธรรมนูญ
การปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช ๒๕๑๕.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๔ ตอนที่ ๑๑๑ ฉบับพิเศษ วันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๒๐, หน้า ๑-๑๔.
ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๔๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๑, หน้า ๑-๖๖.
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๒๑.

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๘ ตอนที่ ๖๓ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๘๕, หน้า ๑๗๔๔-๕.
พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๘๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕, พิมพ์ครั้งที่ ๖
พ.ศ.๒๕๓๕.

รายงานการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศต่างๆ ประจำปี พ.ศ. 2544 กระทรวงการ
ต่างประเทศสหรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย[Online] Available from
<http://isc.ru.ac.th/data/LA0000119.doc> [๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑]

รุ่ง แก้วแดง, สงครามและสันติสุข @ ชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๔๘.

รุ่งธรรม สุจิธรรมรักษ์, "ความเชื่อทางศาสนากับจริยธรรมของคนไทย," เอกสารการสอนชุดวิชา
ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย หน่วยที่ ๘-๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
พิมพ์ครั้งที่ ๖. หน้า ๕๘๕-๖๓๗. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
๒๕๔๖.

วอลแตร์. กึ่งอดิศักดิ์ ปรัชญานิยาย โดยวอลแตร์. แปลโดย วัลยา วิวัฒน์ศร. กรุงเทพฯ: ฟ้าใส,
๒๕๓๘.

วีระ สมบูรณ์, บรรณาธิการ. พุทธศาสนายังอยู่ไปไม่มีตาย เล่ม ๓ พุทธธรรม พุทธศาสน. กรุงเทพฯ:
คณะกรรมการฝ่ายหนังสืออนุสรณ์ ๑๐๐ ปี ชาตกาล พุทธศาสนิกชน, ๒๕๔๕.

- วีระ สมบูรณ์. *อริยวินัยสำหรับคริสต์ศตวรรษที่ ๒๑* วิถีที่เหมาะสมท่ามกลางภาวะสมัยใหม่ (ปาฐกถาสม พริ้งพวงแก้ว ครั้งที่ ๖ ประจำปี ๒๕๔๓). กรุงเทพฯ: เสมสิกขาลัย จัดพิมพ์ ร่วมกับสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๕.
- ศูนย์พิทักษ์พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย. อัยการสูงสุดถอนฟ้อง “ธัมมชโย” กลางศาล [online] Available from <http://site.bpct.org/content/view/246/44/> [๒๔ เมษายน ๒๕๕๑]
- ศ. ศิวรักษ์. *พุทธศาสนาไทยและประชาธิปไตย* จากมุมมองของ ศ.ศิวรักษ์. กรุงเทพฯ: ศยาม, ๒๕๔๖.
- ศ. ศิวรักษ์. *ธรรมกาย จุดเชื่อมพุทธศาสนาไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- ศ. ศิวลักษณ์. จากกงจักรเป็นควงบัว พิเคราะห์กรณี ๖๐ ปี ที่ซื้อสยามกลายเป็นไทยแลนด์. ใน *สันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ). วิถีสังคมไทย สรรนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ ๕ ประวัติศาสตร์สังคมการเมืองไทย*, หน้า ๒-๔๕. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส, ๒๕๔๔.
- ต้นัน ไซยานุกุล. *ฮินดูและซิกข์ในสังคมไทย*. ใน *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๘-๑๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, พิมพ์ครั้งที่ ๖. หน้า ๕๐๑-๕๔. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.
- สมบัติ จันทรวงศ์ และ ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. *ความคิดทางการเมืองไทย* (เอกสารวิจัยหมายเลข ๖ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, ๒๕๒๓.
- สมบัติ จันทรวงศ์. ศาสนากับการเมือง : ข้อสังเกตเบื้องต้นว่าด้วยอุดมการณ์และวิเทโศบายของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก. *รัฐศาสตร์สาร* ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ - ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (กันยายน ๒๕๓๑): ๒๒-๑๒๗.
- สมบัติ จันทรวงศ์. *ชุมชนปฐมอ โศก: การศึกษาพุทธอุ โทเป็ย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิธรรมสันติ, ๒๕๓๑.
- สมบัติ จันทรวงศ์. *ปรัชญาการเมืองเบื้องต้น: บทวิเคราะห์โสเกรตีส*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ กบไฟ, ๒๕๔๖.
- สมบัติ จันทรวงศ์. ศาสนชุมชนอิสระในรัฐที่เป็นเสรี : ว่าด้วยเสรีภาพทางศาสนาและการเมือง ในปรัชญาการเมืองตะวันตก ใน *สันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ). วิถีสังคมไทย สรรนิพนธ์ทางวิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษ ปรีดี พนมยงค์ ชุดที่ ๖ กฎหมายและสิทธิมนุษยชน*, หน้า ๒๒๕-๒๖๐. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส, ๒๕๔๓.

- สมบูรณ์ สุขสำราญ. พุทธศาสนากับการเมืองไทย. ใน *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ ๑-๗ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, หน้า ๑๓๗-๑๗๔. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๕.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. *พุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมือง กรณีเปรียบเทียบประเทศไทยลาว และกัมพูชา* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๒/๒๕๓๔ เป็นพิเศษ เมื่อวันจันทร์ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๔.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๒ วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๑.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ครั้งที่ ๕๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๗.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ ๒ ครั้งที่ ๕๓ วันศุกร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๗.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๖๕ วันอังคารที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๖๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๖๕ วันอังคารที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๔๖๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๑/๒๔๘๕ (สามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๘๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒๑/๒๔๘๕ (สามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ เมษายน ๒๔๘๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๔/๒๔๖๕ (วิสามัญ) วันพุธที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๔๖๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๕/๒๔๖๕ (วิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๕.
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๖/๒๔๖๕ วันศุกร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๕ (ตอนบ่าย).
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๕/๒๔๖๕ วันศุกร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๕ (ตอนเช้า).
- สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๔๓/๒๔๖๕ (วิสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๖๕.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๔๓/๒๕๖๕ (วิสามัญ)
วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๖๕.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ (ทำหน้าที่ว่างรัฐธรรมนุญ)
ครั้งที่ ๕๐ วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๑ เมื่อ
วันจันทร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๔๗ วันศุกร์ที่ ๑๒
พฤศจิกายน ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๑ เมื่อ
วันจันทร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๔๖ วันพฤหัสบดีที่
๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๔๗ วันศุกร์ที่ ๑๒
พฤศจิกายน ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๑ เมื่อ
วันจันทร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๑๖ (เป็นพิเศษ)
วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. รายงานการประชุมสภาว่างรัฐธรรมนุญ ครั้งที่ ๑๘ (เป็นพิเศษ)
วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. พัฒนาการรัฐธรรมนุญ
ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี,
๒๕๓๓.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ๒๕๓๖.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. ศาสนาเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย,
๒๕๕๐.

ศูนย์ มโนมัจจุคม. ระบบกฎหมายอังกฤษ. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชารัฐกิจจำกัด, ม.ป.ป.

สุรัช ชุ่มศรีพันธุ์. งานศึกษากรมณ์ คุณพ้อมิโคลาส บุญเกิด กฤษบำรุง เป็นบุญราศี. กรุงเทพฯ
: แผนกประวัติศาสตร์ หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, ๒๕๕๓/๒๐๐๐.

- ศุภชัย ชุ่มศรีพันธุ์. นักโทษ..นักบุญ วีรกรรม จิตคารมณ และชีวิตศักดิ์สิทธิ์ของ บุญราศีนิโกลาส บุญเกิด กฤษบำรุง พระสงฆ์และมรณสักขี. กรุงเทพฯ: แผนกประวัติศาสตร์ หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ, ๒๕๔๓/๒๐๐๐.
- สุรินทร์ พิศสุวรรณ และ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. สี่จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖.
- เสน่ห์ จามริก. การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๔๐.
- เสรี พงศ์พิศ. ภาพลึกลับกับสังคมไทย สี่ศตวรรษแห่งคุณค่าและบทเรียน, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๒๖.
- เสรี พงศ์พิศ. ศาสนาคริสต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.
- อนุชิต พรหมศิริ, ร.อ. . ปัญหาการยกเว้นหน้าที่ในการรับราชการทหารเนื่องจากเหตุผลทาง มโนธรรม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- อนุสรณ์ ลิ่มมณี. รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลงการพิจารณาในเชิงอำนาจนโยบาย และเครือข่าย ความสัมพันธ์ กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๔๒.
- อนุสรณ์ ลิ่มมณี. การอธิบายกับการวิเคราะห์ทางการเมือง: ข้อพิจารณาเบื้องต้นในเชิงปรัชญา สังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.
- อมร จันทรสมบูรณ์. คอนสติติวชันแนลลิสม์ (Constitutionalism): ทางออกของประเทศไทย. ม.ป.ท.: สถาบันนโยบายศึกษา โดยความสนับสนุนของมูลนิธิคอนราด อเดนาวร์, ม.ป.ป.
- อมร รักษาศักดิ์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพร้อมบทวิจารณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.
- อุกฤษฏ์ แพทย์น้อย. หลักการที่แท้จริงของทฤษฎีสัญญาประชาคม. ใน รัฐศาสตร์สาร ฉบับพิเศษ ครอบรอบ ๑๒ ปี ปรัชญาและความคิด ๒๕๓๐: ๕๕-๖๕.
- เอี่ยม ฉายงาม. ประวัติศาสตร์อังกฤษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

- "Idolatry." Microsoft® Student 2007 [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2006.
- "tolerate." Microsoft? Encarta? 2007. ? 1993-2006 [DVD] Microsoft Corporation.
- "Universal Declaration of Human Rights" Microsoft ? Encarta ? 2007. ? 1993-2006 [DVD] Microsoft Corporation.
- Alfred, G. Atheism. In Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, vol. 1, pp. 479-80. New York: Macmillan, 1986.
- Allen, R. E., ed. *The Concise Oxford Dictionary of Current English*. Oxford: Charendon Press, 1992.
- Anderson, J. *Religion, democracy and democratization*. London: Routledge, 2006.
- Arminianism [online] available form <http://en.wikipedia.org/wiki/Arminians#History> [17 July 2007]
- Bailey, L. W., ed. *Introduction to the world's major religions: Christianity*, vol. 4. London : Greenwood Press, 2006.
- Bangs, C. Jacobus Arminius. In Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, vol. 1, p. 419. New York: Macmillan, 1986.
- Barendt, E. *An introduction to constitutional law* . Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Bejczy, I. Tolerantia: A medieval concept. *Journal of the History of Ideas* 58, 3 (1997) : 365-84.
- Bellamy, R. ; Castiglione, D., eds. *Constitutionalism in transformation: European and theoretical perspectives*. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.
- Bogdanor, V. *The monarchy and the constitution*. Oxford: Clarendon Press, 1995.
- Bou-Habib, P. Locke, sincerity and the rationality of persecution. *Political Studies* 51 (2003) : 611-26.
- Boyle, K. and Sheen, J., eds. *Freedom of religion and belief: A world report* . London : Routledge, 1997.
- Bronner, E. B. "Society of Friends." Microsoft® Student 2007 [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2006.
- Castiglione, D. The political theory of the constitution. In Richard Bellamy and Dario Castiglione (eds.), *Constitutionalism in transformation: European and theoretical Perspectives*, pp. 5-23. Oxford: Blackwell Publishers, 1996.

- Dyck, C. J. Anabaptism. In Mircea Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, vol. 1, p. 247. New York: Macmillan, 1986.
- Eliade, M., ed. *The Encyclopedia of Religion*, Vol. 1. New York: Macmillan, 1986.
- Fiala, G. A. Toleration and pragmatism. *The Journal of Speculative Philosophy* 16, 2 : 103-16.
- Forster, G. *John Locke's politics of moral consensus*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Fuengfusakul, A. "Empire of crystal and utopian commune : Two type of contemporary Theravada reform in Thailand," *Sojourn* 8, 1: 153-83.
- Gavison, R. What belongs in a constitution? In Wojciech Sadurski (ed.), *Constitutional theory*, pp. 15-31. Aldershot: Ashgate/Dartmouth, 2005.
- Goldwin, R. A. and Kaufman, A., eds. *How does the constitution protect religious freedom ?* Washington D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1987.
- Gough, J. W. The development of Locke's belief in toleration. In J. Horton and S. Mendus (eds.), *John Locke: A letter concerning toleration in focus*, pp. 57-77. London : Routledge, 1991.
- Grimsley, R. Introduction. In Jean-Jacques Rousseau, *Du Contrat Social*. Oxford: The Clarendon Press, 1972.
- Hemberger, S. Constitution. In J. Krieger (ed.), *The Oxford Companion to Politics of the World*, pp. 189-90. Oxford: Oxford University Press, 1993.
- Horton, J. and Mendus, S., eds. *Aspect of toleration: philosophical studies*. London: Methuen, 1985.
- Horton, J. and Mendus, S., eds. *John Locke: A letter concerning toleration in focus*. London : Routledge, 1991.
- Kelly, P. J. John Locke: Authority, conscience and religious toleration. In J. Horton and S. Mendus (eds.), *John Locke: A letter concerning toleration in focus*, pp. 125-146. London: Routledge, 1991.
- Keyes, C. F. Buddhism Fragmented: Thai Buddhism and Political Order since the 1970s, Keynote address, Seventh International Conference on Thai Studies, Amsterdam, 4-8 July 1999.
- Keyes, C. F. Buddhist politics and their revolutionary origins in Thailand. *International Political Science Review* 10, 2 (1989): 121-142.

- Keyes, C. F. *The golden peninsula: Culture and adaptation in mainland Southeast Asia*.
New York: Macmillan, 1977.
- King, P. *Toleration*. New York: St. Martin's Press, 1976.
- King, W. L. Religion. In M. Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, vol. 12, p. 282.
New York: Macmillan, 1986.
- Kirsch, A. T. Complexity in the Thai religious system: An interpretation. *Journal of Asian Studies* XXXVI, 2 (February 1977): 241-66.
- Kitiarsa, P. Beyond syncretism: Hybridization of popular religion in contemporary Thailand. *Journal of Southeast Asian Studies* 36, 3: 461-87.
- Kraynak, R. P. John Locke: From absolutism to toleration. *The American Political Science Review* 74, 1 (March 1980): 53-69.
- Leith, J. H. Prebyterianism. In M. Eliade (ed.), *The Encyclopedia of Religion*, vol. 11, p. 523.
New York: Macmillan, 1986.
- Locke, J. *A Letter Concerning Toleration*. in J. Horton and S. Mendus (eds.), *John Locke: A Letter Concerning Toleration in focus*, pp. 14-56. London: Routledge, 1991.
- Locke, J. *Two Treatises of Government*, Peter Laslett (ed.) Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
- Locke, J. 'Question: Can the civil magistrate specify indifferent things to be included within the order of divine worship, and impose them upon the people? Answer: Yes' (*Second Tract on Government*, c. 1662). In D. Wootton (ed.), *John Locke: Political Writings*, pp. 152-77. London: Penguin Books, 1993.
- Locke, J. "Letter to S.H." [Henry Stubbe] (mid-September? 1659). In D. Wootton (ed.), *John Locke: Political Writings*, pp. 137-9. London: Penguin Books, 1993.
- Locke, J. *An Essay Concerning Toleration*. In D. Wootton (ed.), *John Locke: Political Writings*, pp. 186-210. London: Penguin Books, 1993.
- Locke, J. *Essay Concerning Human Understanding*, P. H. Nidditch (ed.). Oxford: Clarendon Press, 1975.
- Locke, J. *The Two Treatise of Government*, M. Goldie (ed.). London: Everyman, 1993.
- Lorenzo, D. J. Tradition and prudence in Locke's exception to toleration. *American Journal of Political Science* 47, 2 (April 2003): 248-58.
- Lowe, E. J. *Locke*. London: Routledge, 2005.

- Machiavelli, N. *The Discourses*, Book one, translated from the Italian by L. J. Walker.
New introduction and appendices by C. H. Clough. London: Routledge & Kegan Paul, 1975.
- Mansfield, Jr., H. C. The religious issue and the origin of modern constitutionalism. In R. A. Goldwin and A. Kaufman (eds.), *How does the constitution protect religious freedom ?*, pp. 1-14. Washington D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1987.
- Mansfield, Jr., H. C. *Machiavelli's new modes and orders: A study of the Discourses on Livy*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 2001.
- Marsh, D. and Furlong, P. Ontology and epistemology in political science. In D. Marsh and G. Stoker (eds.), *Theory and methods in political science*, New York: Palgrave MacMillan, 2002.
- Marshall, J. *John Locke, toleration and early enlightenment culture*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Martin, M.. "Atheism." Microsoft® Student 2007 [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2006.
- McCargo, D. Buddhism, democracy and identity in Thailand. In John Anderson (ed.), *Religion, democracy and democratization*, pp. 155-70. London: Routledge, 2006.
- McCargo, D. The politics of Buddhist identity in Thailand's deep south. submission for *Journal of Southeast Asian Studies*. (30 April 2007)
- McCargo, D., ed. *Reforming Thai politics*. Copenhagen S, Denmark: NIAS, 2002.
- Mead, W. R. God's Country. *Foreign Affairs* 85, 5 (September-October 2006): 24-43.
- Mendus, S. and Edwards, D., eds. *On Toleration*. Oxford: Clarendon Press, 1987.
- Mendus, S. *Toleration and the limits of liberalism*. Basingstoke: Macmillan, 1989.
- Moreno-Riano, G. The roots of tolerance. *The Review of Politics* 65, 1 (Winter 2003): 111-129.
- Mueller, D. C. *Constitutional democracy*. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- Mulder, J. M. "Presbyterianism." Microsoft® Student 2007 [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2006.
- Murphy, A. R. The uneasy relationship between social contract theory and religious toleration. *The Journal of Politics* 59, 2 (May 1997): 368-92.

- Nicholson, P. P. Toleration as a moral ideal. In J. Horton and S. Mandus (eds.), *Aspects of toleration: Philosophical studies*, pp. 158-73. London: Methuen, 1985.
- Norton, P. Constitutional monarchy. In J. Krieger (ed.), *The Oxford Companion to Politics of the World*, pp. 190-1. New York Oxford: Oxford University Press, 1993.
- Paden, W. E. "Religion." Microsoft® Student 2007 [DVD]. Redmond, WA: Microsoft Corporation, 2006.
- Poelvoorde, J. J. The American civil religion and the American constitution. In R. A. Goldwin and A. Kaufman (eds.), *How does the constitution protect religious freedom ?*, pp. 141-67. Washington D.C.: American Enterprise Institute for Public Policy Research, 1987.
- Rawls, J. *Political liberalism*. New York: Columbia University Press, 1993.
- Reynolds, F. E. Civic Religion in Thailand. *Journal of Asian Studies* XXXVI, 2 (February 1997): 267-82.
- Reynolds, F. E. Religion and law in Thailand. *Law & Society Review* 28, 3 (1994): 433-51.
- Rousseau, J. J. *The Social Contract and Discourses*, translated with an introduction by G. D. H. Cole. New York: E. P. Dutton and Company, 1950.
- Sahin, B. *An investigation of contribution of Plato and Aristotle to the development of the concept of toleration*. Doctoral dissertation, Graduate School, University of Maryland, 2003.
- Sartori, G. Constitutionalism: A preliminary discussion. *The American Political Science Review* LVI, 4 (December 1962): 853-64.
- Stewart, R. *Buddhism, cults and popular culture (Defending the faith(s): Buddhism and religious freedom in Thailand)*. Submitted to : 7th International Conference on Thai Studies Amsterdam, the Netherlands On June 1, 1999.
- Streckfuss, D. and Templeton, M. Human rights and political reform in Thailand. In Duncan McCargo (ed.), *Reforming Thai politics*, pp. 73-90. Copenhagen S, Denmark : NIAS, 2002.
- Suksamran, S. *Political patronage and control over the Sangha*, Research Notes and Discussions Paper No. 28 Institution of Southeast Asian Studies, 1981.
- Taylor, J. Buddhist revitalization, modernization, and social change in contemporary Thailand. *Sojourn* 8, 1: 62-91.

- Tuckness, A. Rethinking the intolerant Locke. *American Journal of Political Science* 46, 2 (April 2002): 288-98.
- Voltaire. *Letter on England*. Translated with an introduction by L. Tancock. London: Penguin Books, 1980.
- Voltaire. A Treatise on Toleration. In *A treatise on toleration and other essays: Voltaire*. Translated by J. McCabe. New York: Prometheus Book, 1994.
- Waldron, J. *God, Locke, and equality: Christian foundations of John Locke's political thought*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.
- Waldron, J. Locke: Toleration and the rationality of persecution. In J. Horton and S. Mendus (eds.), *John Locke: A Letter Concerning Toleration in focus*, pp. 98-124. London : Routledge, 1991.
- Walzer, M. *On toleration*. New Haven: Yale University Press, 1997.
- Weale, A. Toleration, individual differences and respect for persons. in J. Horton and S. Mandus (eds.), *Aspects of toleration: Philosophical studies*, pp. 16-35. London: Methuen, 1985.
- Wolfson, A. Toleration and relativism: The Locke-Proast exchange. *The Review of Politics* 59 (Spring 1997): 213-31.
- Wood, N. *The politics of Locke's philosophy: A social study of "An Essay Concerning Human Understanding"*. Berkeley: University of California Press, 1983.
- Wootton, D., ed. *John Locke: Political writings*. London: Penguin Books, 1993.
- Zuckert, M. P. Locke and the problem of civil religion. In R. H. Horwitz (ed.), *The moral foundation of the American Republic*, third edition, pp. 181-203. Charlottesville : University Press of Virginia, 1986.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางเปรียบเทียบบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.๒๕๖๕ ถึงฉบับปี พ.ศ.๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๖๕ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ วันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๖๕)					
๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๖๕) (ฉบับถาวร)	หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม มาตรา ๑๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน	บททั่วไป มาตรา ๑ สยามประเทศเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ ประชาชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก		
๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๓ ตอนที่ ๓๐ วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๘๖) (ฉบับถาวร)	หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๑๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธินิยมใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน	บททั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก		

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๔.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๔ ตอนที่ ๕๓ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๐)	หมวด ๓ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๒๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธินิยมใดๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน	บททั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๑ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๔ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก		
๕.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๖ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒) (ฉบับถาวร)	หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แยกต่างจากบุคคลอื่น	บททั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๖ บุคคลไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก	หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๕๔ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรวจกฎหมายและการบริหารราชการตามนโยบายดังกล่าวไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ มาตรา ๖๕ รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบงกชกับจิตใจบุคคล	หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๖.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๕	<p>หมวด ๒ สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม</p> <p>มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิกายในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อ ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิกายในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แยกต่างจากบุคคลอื่น</p> <p>มาตรา ๓๕ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้</p>	<p>บททั่วไป</p> <p>มาตรา ๑ สยามประเทศเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ ประชาชนชาวสยามไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน</p>	<p>หมวด ๑ พระมหากษัตริย์</p> <p>มาตรา ๕ พระมหากษัตริย์คือทรงเป็นพุทธนามกะ และทรงเป็น อัครศาสนูปถัมภก</p>	<p>หมวด ๓ แนวนโยบายแห่งรัฐ</p> <p>มาตรา ๔๔ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่กำหนดไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ</p>	
๗.	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๖ ตอนที่ ๑๗ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒)		<p>มาตรา ๒ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย</p>	<p>ยากร วิทยาลัย</p>		

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๘.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑) (ฉบับถาวร)	<p>หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แยกต่างจากบุคคลอื่น</p> <p>มาตรา ๔๔ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนี้ให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้</p>	<p>หมวด ๑ บททั่วไป</p> <p>มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้</p> <p>หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>มาตรา ๒๔ บุคคลไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน</p>	<p>หมวด ๒ พระมหากษัตริย์</p> <p>มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก</p>	<p>หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ</p> <p>มาตรา ๕๑ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการคร่ากฎหมายและการบริหารราชการตามนโยบายดังกล่าวไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ</p> <p>มาตรา ๖๒ รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับจิตใจบุคคล</p>	<p>หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย</p>
๘.	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๘๒ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕)					

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๑๐.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๖๘ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๑๘) (ฉบับถาวร)	<p>หมวด ๑ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แยกต่างจากบุคคลอื่น</p> <p>มาตรา ๕๑ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้</p>	<p>หมวด ๑ บททั่วไป</p> <p>มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้</p> <p>มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน</p>	<p>หมวด ๒ พระมหากษัตริย์</p> <p>มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก</p>	<p>หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ</p> <p>มาตรา ๖๒ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบาย และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ</p> <p>มาตรา ๖๕ รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับจิตใจบุคคล</p>	<p>หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย</p> <p>มาตรา ๕๔ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้</p>
๑๑.	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๓๕ ฉบับพิเศษ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๒๐)	<p>มาตรา ๘ บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมาย</p>				<p>มาตรา ๘ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้ และมีหน้าที่ป้องกันประเทศ และปฏิบัติตามกฎหมาย</p>

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๑๒	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๐					
๑๓	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๕ ตอนที่ ๑๔๖ ฉบับพิเศษ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๑) (ฉบับอวาร์)	หมวด ๑ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือแตกต่างจากบุคคลอื่น มาตรา ๔๕ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญมิได้	หมวด ๑ทั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้ มาตรา ๔ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด หรือศาสนาใดย่อมถือในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก	หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๕๑ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการร่างกฎหมาย และการกำหนดนโยบาย และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ มาตรา ๖๔ รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ	หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๔๖ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญนี้
๑๔	ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๔๐ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๔)					

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๑๕	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๘ ตอนที่ ๒๑๖ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๔) (ฉบับถาวร)	หมวด ๑ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือทำให้เสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แยกต่างจากบุคคลอื่น มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้	หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ มาตรา ๔ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน	หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๑๖ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก	หมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๕๘ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายของรัฐ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ มาตรา ๗๒ รัฐพึงรักษาและส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ	หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้
๑๖	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับฤษฎีกา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๐) (ฉบับถาวร)	หมวด ๑ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๑๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนกิจหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเสียหายและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อม	หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่ง	หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ มาตรา ๑๗ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก	หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๑ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้ง	หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย มาตรา ๖๖ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
	<p>ได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา สัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่ออื่น แยกต่างจากบุคคลอื่น</p>	<p>รัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ... การเลือกปฏิบัติใดไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ...</p>		<p>สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ</p>	<p>ประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ</p>

	รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
๑๗	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๑๐๒ ก วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๘)					
๑๘	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (๒๕๕๐) (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐) (ฉบับถาวร)	<p>หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>ส่วนที่ ๓</p> <p>สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล</p> <p>มาตรา ๑๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติศาสนธรรม ศาสนาบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน</p> <p>ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมิควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติศาสนธรรม ศาสนาบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่ออื่น แยกต่างจากบุคคลอื่น</p>	<p>หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย</p> <p>ส่วนที่ ๒</p> <p>ความเสมอภาค</p> <p>มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน</p> <p>ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน</p> <p>การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม</p>	<p>หมวด ๒</p> <p>พระมหากษัตริย์</p> <p>มาตรา ๘</p> <p>พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก</p>	<p>หมวด ๕ แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ</p> <p>ส่วนที่ ๔ แผนนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม</p> <p>มาตรา ๑๘ รัฐต้องให้ความสำคัญคู่ขนานกันแก่ศาสนา พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต</p>	<p>หมวด ๔</p> <p>หน้าที่ของชนชาวไทย</p> <p>มาตรา ๑๐ บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้</p>

รัฐธรรมนูญฉบับ	เสรีภาพในการนับถือศาสนา	ความเสมอภาค	พระมหากษัตริย์	นโยบายแห่งรัฐ	หน้าที่ของพลเมือง
	<p style="text-align: center;">ส่วนที่ ๑๓ สิทธิที่ทัณฑ์รัฐธรรมนูญ</p> <p>มาตรา ๖๘ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้</p>	<p>ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้</p>			

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

พันตำรวจโท ปรีดา สดาวร เกิดเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ที่ กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย การศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (ร.บ.(คร.)) จาก โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๔ การศึกษาระดับปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การปกครอง) จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕

ขณะศึกษาระดับปริญญาเอกมีผลงานทางวิชาการ บทความ เรื่อง “ขันติธรรมและเสรีภาพทางศาสนาตามแนวคิดของ จอห์น ล็อก (John Locke’s Concept of Toleration and Freedom of Religion) นำเสนอในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ (The 6th National Symposium on Graduate Research) เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ และบทความเรื่อง “ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ในการบริหารงานตำรวจ: ศึกษาเปรียบเทียบ ‘การตำรวจนครบาลลอนดอน’ กับคณะกรรมการของตำรวจนครบาลไทย” นำเสนอในการประชุมวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๕๐) เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๐

ได้รับ “ทุน ๕๐ ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่ง รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๑ กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย